

FUZULÎ'DEN ÖĞRENDİKLERİM YAHUT KÛZE EYLEN TOPRAĞIM

PROF. DR. ALİ İHSAN ÖBEK*

Klasik Türk edebiyatı şair ve yazarlarını, edebî şahsiyet ve kabiliyetleri “...” çerçevesinde tabaka tabaka tasnif edip her birini ayrı ayrı değerlendirmek, bir yere konumlandırmak çoğunlukla isabetli ve belki ilmî bir tutum dahi olmayabilir; ancak edebiyat tarihçilerinin –hemen hemen ittifakla– müstesna bir yer tahsis ettikleri şahsiyetler bu ihtiyatî yaklaşımın elbette dışındadır.

Sadece divan edebiyatının değil, bütün bir Türk edebiyatının en büyük birkaç şahsiyeti arasına girebilmiş Fuzulî, eski edebiyatçı bazı üstatların değerlendirmesine nazaran birincilik tahtını Ali Şir Nevaî'ye kaptırmış, yahut, selefiyle paylaşmış büyük bir şairimizdir. Fakat İstanbul merkezli Türkçe söz konusu olduğunda, Ali Şir Nevaî'nin kullandığı Türkçenin biraz “doğulu” kaçması dolayısıyla mıdır bilinmez, divan şiirinin elân dahi gönüllerdeki hükümdarı hiç şüphesiz Fuzulî'dir.

Ne var ki her büyük şahsiyet gibi Fuzulî de birçok inceleme ve etüde konu olmuş, hakkında yazılması gerekenler hemen hemen yazılmış büyük değerlerimiz-

* Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı.

Sadece divan edebiyatının değil, bütün bir Türk edebiyatının en büyük birkaç şahsiyeti arasına girebilmiş Fuzulî, eski edebiyatçı bazı üstatların değerlendirmesine nazaran birincilik tahtını Ali Şir Nevaî'ye kaptırmış, yahut, selefiyle paylaşmış büyük bir şairimizdir.

dendir. Bununla Fuzulî'ye (ve başka bir şahsiyete) dair söylenmesi gereken her şey söylenmiştir demek istemediğimizi belirtmeliyiz; demeye çalıştığımız, bu yazı öyle bir amaca hizmet etmek üzere kaleme alınmış değildir. Diğer ifadeyle bu yazıda, Fuzulî'nin ünlü bazı beyitlerinde ifadesini bulan aşk anlayışı (ve öncesinde, değinilmesi gereken birkaç didaktik mısrası)na dair genel bir değerlendirme yapmakla yetineceğiz.

Her şeyden önce Fuzulî Türk edebiyatının deha şairi olup da ona dair yazılan eserlerin kahir ekseriyetinin "hayatı hakkında çok az bilgimiz vardır" diye başlama nedeni şiddetle merak edilesi şair(i)dir. Ancak belirtmek lâzımdır ki hayatından çok hayat hakkındaki duygu ve düşüncelerini, duruşunu mısralarında hayranlıkla ve kâfi miktarda görüyoruz; birkaç örnek verilecek olursa:

Fuzulî'nin düşüncesinde insan her şeyden önce fani olduğunu bilecektir; dünya ve ona ait ne varsa, özgün ifadesiyle *dünya ve mafihaya* asla bağlanmayacak ve sahip olduğu mal mülk, makam mevki...nin şehvetine kapılmayacak, ne bunların

varlığına sevinecek ne yokluğuna yerinecek; en büyük zenginliğin kanaat olduğunu müdrik, bir lokma bir hırka ile kanaat etmeyi prensip olarak benimseyip iftihar ettiği fakrını asıl saadet kabul edecek; "her gedâyı Hızır görüp her şahsa dervîşâne bakacak" ; hasılı, hakikatte meteliğe kurşun atan biri olsa bile kendini Karun addebilme erdemini gösterecektir:

*Menem ki kâfilesâlâr-ı kârbân-ı gamem
Müsâfir-i reh-i sahrâ-yı mihnet u elemem
Hakîr bakma bana kimseden sağınma kemem
Fakîr-i pâdişeh âsâ gedây-ı muhteşemem*

*Ne mülk ü mâl bana çerh verse memnûnem
Ne mülk ü mâlden âvâre kılsa mahzûnem
Egerçi müflis ü pest u muhakkar u dûnem
Demâdem öyle hayâl eylerem ki Kârûnem*

Müşterek Doğu medeniyetindeki klasik düşünceye göre dünya (ve mafihaya) hiçbir şekilde güven olmaz; zira söz gelimi dünya, hile ve aldatma üstadı bir koca-karıdır; onun karşısında er gibi davranmalıdır:

*Ey Fuzûlî dehr zâlinin firîbinden sakın
Olma gâfil er gibi depren işin merdâne tut*

Israrla belirtilmelidir ki –az yukarıdaki dizeleri cinsinden söylenmiş birçok mısraına nazaran–dünya ve mafihayı önemsememek mühim bir meziyettir fakat bu aslâ kâfi değildir: Asıl meziyet, dünya ve mafihanın ne idüğünü dahi bilmemek, tanımamak, oralı olmamaktır; işte bu, Fuzulî dilince *irfanın* ta kendisidir:

*Hikmet-i dünyâ ve mâfihâ bilen ârif değil
Ârif oldur bilmeye dünyâ ve mâfihâ nedir*

Kimi sözleri üstünkörü değerlendirildiğinde –haddizatında dünyanın çocukları olan– insanlara karşı güven duygusu gelişmemiş ve aşırı şüpheci diye nitelelenebilir; fakat bu sözlerle hakikati resmetmektedir aslında: Vefalı olmak çok zordur, her zaman ve her yerde vefalı olmak ise hemen hemen mümkün değildir; o nedenle beşer, gerçek vefa sahibinin sadece ve sadece *El-Vâfi* olduğunu idrak etmelidir:

*Vefâ her kimseden kim istedim andan cefâ gördüm
Kimi kim bîvefâ dünyâda gördüm bîvefâ gördüm*

Yukarıda gördüğümüz;

Fakîr-i pâdişeh âsâ gedâ-yı muhteşemem

vecizesinin sahibi Fuzulî, yeri gelir padişah, şah ve sultanlarla kendini ve belki sıradan bir insanı karşılaştırmakla yetinmez, gerçek sultanlığın söz sultanlığı olduğundan hareketle çarpıcı tahlillerde bulunur: Padişah dediğin nedir ki... Bir şehri/ülkeyi fethetmek için altından gümüşten paralarla asker tutar; fitne fesadın envanını çıkartıp o yeri işgal eder; aldığı yer emniyet ve doğruluktan nasibini almamış, karmakarışık bir yerdir üstelik; istikrarı olmayan felek, âdeti üzere bir gün gelip de tersine dönünce sultanın kendisi de, askeri de, ülkesi de yok olur gider!.. Ama dön de ben dervişin sultanlığına bak: Sözümün feyzi bereketiyle nereleri fethetmiyorum ki! Benim her bir sözüm bir savaşçıdır; Allah'ın yardımıyla vardığı her yeri, kara deniz demeden, fetheder; çabası, nereye gitse vergi ve maaş da istemez; fethettiği yerlerde kimseciklere zararı dokunmaz; felek de istediği terslikte dönsün, söz askerlerime hiçbir tesiri dokunamaz... Velhasıl sultanlar –âlemden elini eteğini çek-

Ama dön de ben dervişin sultanlığına bak: Sözümün feyzi bereketiyle nereleri fethetmiyorum ki! Benim her bir sözüm bir savaşçıdır; Allah'ın yardımıyla vardığı her yeri, kara deniz demeden, fethe-der; çabası, nereye gitse vergi ve maaş da istemez; fethettiği yerlerde kimseciklere zararı dokunmaz;

miş, kanaati taç edinmiş olan- benden uzak dursun; onların saltanatı geçicidir, baki olan bizimkidir; üç günlük rızık içinse bakilerin fanilere köle olmasından Allah'a sığınırım:

*Pâdişâh-ı mülk dînâr u direm rüşvet verip
Feth-i kişver kılmağa eyler müheyyâ leşkeri
Yüz fesâd u fitne tahrîkiyle bir kişver alır
Ol dahî âsâr-ı emn u istikâmetten berî
Gösteren sâatte devrân-ı felek bir inkulâb
Hem özü fânî olur hem leşkeri hem kişveri
Gör ne sultânem men-i dervîş kim feyz-ı sühan
Eylemiş ikbâlimi âsâr-ı nusret mazharı
Her sözüm bir pehlevandır kim bulup te'yîd-i Hak
Azm kıldıkta tutar tadrîc ile bahr u beri
Kanda kim azm etse mersûm u mevâcib istemez
Hansı mülkü tutsa değmez kimseye şûr u şeri
Pâyimâl etmez anı âsib-i devr-i rûzigâr
Eylemez te'sîr anı devrân-ı çerh-ı çenberî
Kılmasın dünyâda sultanlar bana teklîf-i cûd
Bes durur başımda tevîfik-ı kanâat efseri
Her cihetten fâri gem âlemde hâşâ kim ola
Rızık için ehl-i bekâ ehl-i fenânın çâkeri*

Fuzulî'nin, insanın mal mülk ve dünyalıkla ilişkisine dair birçok sözü, mısraı vardır; ancak aşağıda sunacağımız dizeleri "fazla söze hacet yok" dedirtecek kabildendir: Ey insanoğlu! Gerçekte Allah'a kulluk için yaratılmışsın. Ne zamana kadar nefsinin istekleri, yemek içmek peşinden koşturacaksın; ibadetten nefret edip kulluktan uzaklaşacaksın; sabah akşam ibadet yeri olarak mutfağı, ziyaretgâh olarak da kenefi belleyeceksin?! Bunun için mi yaratıldın?! Allah'ın sana olan emri bu mudur?!

*Nice bir nefis temennâsıyla
Yemek ü içmek ola dilhâhın
Eyleyip zühd ü vera'dan nefret
Tâat-i Hak'tan ola ikrâhın
Ma'bedin matbah ola şâm ü seher
Müsterâh ola ziyâretgâhın
Bunun için mi olupsun mahlûk
Bu mudur emri sana Allâh'ın*

Eski Türk edebiyatı uzmanı bazı hocalarımız için “divan şiirini [halka] sevdiren adam” denir; bunu klasik şairlerimize uyarlayacak olursak “Fuzulî, divan şiirini –günümüz insanına– sevdiren şairdir.” diyebiliriz. Bizce bu, Fuzulî söz konusu olduğunda mutlaka belirtilmesi gereken bir nokta, daha ötesi, şairin teslim edilmesi gereken hakkıdır. Elbette bununla “Fuzulî, divan şiirini torunlarına sevdirmek maksadı güttü.” demek istemiyoruz; fakat o, bir taraftan şiirlerini yazarken öte taraftan bu sevdirmeye işini de bir şekilde yahut türlü yollarla başarmıştır. Bunu da, yukarıdaki mısralarında ifade ettiği söz ve sözün kuvveti/büyüsü ile yaptığını düşünüyoruz. Başka bir ifadeyle sözü aşkla söylemek ve aşkı –büyük bir içtenlik ve kusursuz bir üslûpla– söze dökebilmekle yapmıştır denebilir.

Öte yandan, önemle belirtmek lâzımdır ki “Fuzulî’nin şairlik dışında bir tek alâmet-i farıkası nedir?” muhtemel sorusuna verilecek bir tek cevap olursa o “âlimliğidir” olacaktır; ama o kuru bir âlimliği de asla tasvip etmemiştir.

Şiirin temeline bile ilmi koyan Fuzulî, çok önemseydiği ilmi kutsamamış, aksine sorgulamış ve karşılaştırmaya tabi tutmuştur. Söz gelimi şu kıtasında bilginin, teknolojinin, kıymetini bilmeyenlerin, suiistimalcilerin eline geçmesine şiddetle muhalefet eder. Merhametten, insaftan, insaniyetten nasiplenmemiş kişilerin/toplumların bilgi ve teknolojiden yana yoksun kalması daha müreccaktır ona göre. Ama iyi bilinmelidir ki fitne fesat, kargaşa ve savaşların asıl sorumlusu da Allah korkusu taşımayan âlimlerdir:

*Ey muallim âlet-i tezvîrdir eşrâra ilm
Kılma ehl-i ilme ta’lîm-i maârif zînhâr
Hîle için ilm ta’lîmin eden müfsidlere
Katl-i âm için verir cellâda tîg-ı âbdâr
Her ne tezvîr etse ehl-i cehl aña olmaz sebat
Mekr-i ehl-i ilmdir asl-ı fesâd-ı rûzigâr*

Şu kıtasına nazaran özge bir âlem olan şiir, öğretici, terbiye edici özelliğiyle hiç yoksa taş kalpleri yumuşatır; o nedenle şiiri tanımayan, şiirden nasiplenmemiş ilmi ve ilim adamını da eleştirir:

“Fuzulî, divan şiirini –günümüz insanına– sevdiren şairdir.” diyebiliriz. Bizce bu, Fuzulî söz konusu olduğunda mutlaka belirtilmesi gereken bir nokta, daha ötesi, şairin teslim edilmesi gereken hakkıdır.

*Hiredmendî ki dâim âlem-i ilm içre seyr eyler
Esâlîb-i fînûn-ı şî'rden elbette gâfildir
Mezâk-ı şî'r hem bir özge âlemdir hakîkatte
İki âlem müsehhar eylemek gâyet de müşkildir*

Kimi zaman mesela zavallı medrese müderrisiyle meyhanedeki bir güzeli yarıştırırkenki tutumu da zımnen böyledir: Müderrisin bin sunumuna meyhane güzelinin sunduğu kadehi tercih eder:

*Medrese içre müderris verdiği bin dersten
Yeğ durur meyhânede bir câm sunmak bir güzel*

Bu, tasavvuf çeşnili, biraz da kapalı duran bakışı, başka sözleriyle anlamaya çalışıldığında sebep net olarak anlaşılır: İhtisas alanındaki bilgisini inkâra hacet yok ama medrese hocası her şeyden önce *aşk ilmi* cahildir:

*Fakîh-i medrese ma'zûrdur inkâr-ı aşk etse
Yok özge ilmüne inkârımız bu ilme câhildir*

Ve nihayet ilmi bir *kıyl ü kâl* derekesine indirdiği vakit, tahmin edilmelidir ki ilmin karşısına yenilgiyi hiç tatmamış bir rakibi, aşkı çıkarmıştır; hakiki yükselmenin ancak aşkla mümkün olacağını söyler:

*İlm kesbiyle pâye-i rif'at
Ârzû-yi muhâl imiş ancak
Aşk imiş her ne var âlemd
İlm bir kıyl ü kâl imiş ancak*

Fuzulî, övgü ve sövgü ifrat ve tefritinden kaçınmış, kendine özge bir reviş bulmuş şairdir; katman katman işlediği aşk konusunda adeta ihtisas sahibidir. Sözü hep aşkla söyler, âşıkane söyler:

*Benden Fuzûli isteme eş'âr-ı medh u zem
Ben âşıkım hemîşe sözüm âşıkânedir*

Sevgiliye olan aşkını, derin sevgi ve bağlılığını anlattığında imrenmeyen, hatta kıskanmayan muakkip divan şairi bırakmamıştır denebilir:

*Cân ü dil kaydını çekmekten özüm kurtardım
Cânı cânâneye ettim dili dildâra fedâ*

*Bin cân olaydı kâş men-i dilşikestede
Tâ her biriyle bin kez olaydım fedâ sana*

*Yolda bir kurban keserler halk-ı âlem ıyd için
Dembedem sâatbesâat ben senin kurbânınam*

Hasılı, aşka dair sözleri bitmez tükenmez, ama aşkı tekerleme edasıyla tarifi eşsiz bir sehl-i mümtendir:

*Cânı kim cânânı için sevse cânânın sever
Cânı için kim ki cânânın sever cânın sever*

Diğer taraftan aşkı anmadan da aşkı anlatmış şairdir: Sürekli ağlayan gözlerine uyku haramdır; gece gündüz gözünü göğe dikmiştir:

*Gözü yaşluların hâlin ne bilsin merdüm-i gâfil
Kevâkib seyrini şebtâseher bîdâr olandan sor*

Daha açık ifadeyle... Sadece sıkıntılı bir hâli yoktur, sıkıntısını söze döküp dökmeme konusunda da çok zorlanmaktadır: Binlerce sıkıntısından dem vurduğu esnada ayrı bir derdinden özellikle bahseder, ama el âlemin kınamasından çekinmeden de edemez:

*Gönülde bin gamım vardır ki pinhân eylemek olmaz
Bu hem bir gam ki el ta'nından efgân eylemek olmaz*

Fakat 'el âlem ne der?' kaygısından geçip 'ne derlerse desinler' noktasına gelmesi zor olmaz lâkin bu hâlde de halka feryat figanıyla rahatsızlık verdiği için üzülür:

*Perîşan halk-ı âlem âh ü efgân ettiğimdendir
Perîşân olduğum halkı perîşân ettiğimdendir*

Her büyük şair gibi onun da nazarında aşk aslında bir sırdır; başı kesilmek pahasına dahi olsa bu sır ifşa edilmemelidir:

*Râz-ı aşkın saklarım dilde nihân ey serv-i nâz
Gitse başım şem' tek mümkün değil ifşâ-yı râz*

Ömür boyu saklanması lâzım gelen bir sırrın ifşa edilmemesinin başlı başına bir dert, bir belâ olduğunu da lâyıkıyla müdriktir ama buna rağmen bu yolda büyük azim ve sebat gösterir; aşk yolunda karşılaşacağı her türlü kaza belâyâ rıza gösterir:

*Vücûdum ney gibi sûrâh sûrâh olsa âh etmem
Muhabbetten dem urduk incimek olmaz belâlârdan*

Zaten gönlü de aşkın her türlü hâline, keder ve elemelerine karşı idmanlıdır çünkü daha doğuştan paramparça yaratılmıştır:

*Muharrirler yazanda her kime âlemde bir rûzî
Bana kısmet dil-i sad pâreden bir pâre yazmışlar*

Hayatı boyunca yakalandığı tek bir ölümcül hastalığı vardır fakat tabip merhem kabul etmez:

*Aşk derdiyle hoşem el çek ilâcımdan tabip
Kılma derman kim helâkim zehri dermânındadır*

Çünkü ona göre her hastalığın bir çaresi var ama aşkın yoktur:
*Ne müşkil derd olursa bulunur âlemde dermânı
Ne müşkil derd imiş aşkın ki dermân eylemek olmaz*

Aşk belasının âşığı sağalttığına, sağlıklı bir insan kıldığına kaildir; o nedenle bu derdine çare olacakları (!) reddetmekle kalmaz, aleni bir düşman olarak niteler:

*Aşk derdiyle olur âşık mizâcî müstakim
Düşmenimdir dâstlar bu derde dermân eyleyen*

Her nasılsa bir iki kez –el-çek tesmiye ettiği– tabibe teslim edilmişliği olmuşsa da umutsuz vaka diye raporlandığını iddia eder:

*El çekip kat'-ı nazar kılmış ilâcımdan tabib
Bildi gûyâ kim harâb-ı nergis-i fettânınam*

Pençelediği (zannolunan) bu hastalıktan kurtulup sağılması (!) için son çare olarak en ulu dergâha, Kâbe'ye götürülür, fakat anda dahi mutat dualara kendince bir meal getirip ins ü cinni şaşırır:

*Yâ Rab belâ-yı aşk ile kıl âşinâ beni
Bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ beni*

*Az eyleme inâyetini ehl-i derdden
Ya'nî ki çok belâlara kıl mübtelâ beni*

Fuzulî'nin aşka dair sözleri hep bu minval üzere söylenmiş değildir; aşk vadi-
sinde şöhret olmuş kahramanları da *meydân-ı da'vâya* davet eder:

*Esîr-i derd-i aşk u mest-i câm-ı hüsn çok ammâ
Biziz meşhûr olan Leylî sana Mecnun bana derler*

gibi sözlerle, yüzyılların oluşturduğu edebî geleneğin kâh gerçek kâh muhay-
yel aşk kahramanlarını unutulmaz mısralarla terennüm eden şair, onların hayrülha-
lefi olduğu, onlarla âdeta rekabete girdiği, bazı bazı –bıyık altından gülerek– onları
valih ü hayran bıraktığını iddia ettiği... zamanlarda bile inandırıcı görünür:

*Aşk nâmûsu men u Mecnûn'a düşmüş lâcerem
Gam yükün çekmekteyiz ben bir zamân ol bir zaman*

*Mecnûn oda yandı şu'le-i âh ile pâk
Vâmuk suya battı eşkten oldu helâk
Ferhâd hevesle yele verdi ömrün
Hâk oldular anlar menem imdi ol hâk*

*Bende Mecnun'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var
Âşık-ı sâdik menem Mecnûn'un ancak adı var*

*Yazanda Vâmuk u Ferhâd ü Mecnun vasfın ehl-i derd
Fuzûlî adını gördüm ser-i tûmâra yazmışlar*

*Benim müderris-i ilm-i cünun kanı Mecnun
Ki bir murâd ala devrimde istifâde ile*

Bazen hızını alamaz ve biraz da kendi sun'u/eseri olan meşhur aşk kahraman-
larını –alaya alırcasına– bir gazelde peş peşe mat eder:

*Olsaydı bendeki gam Ferhâd-ı mübtelâda
Bir âh ile verirdi bin Bîsütûn'u bâda*

*Verseydi âh-ı Mecnun feryâdımın sadâsın
Kuş mu karâr ederdi başındaki yuvada*

*Ferhâd'a zevk-ı sûret Mecnûn'a seyr-i sahrâ
Bir râhat içre herkes ancak benim belâda*

Aşk kahramanlarıyla kâh tek tek kâh cem'an hesaplaşan Fuzulî, gözünü havaya diker ve bütün bir doğu geleneğinde âşğın yegâne sembolü olan bülbüle nice nice dâmlar, duzahlar kurar, söz oyunları ile onu dahi derkafes eyleyip sesini keser:

*Ehl-i temkînem beni benzetme ey gül bülbüle
Derde yok sabrı onun her lâhza bin feryâdı var*

*Ey Fuzûlî kılmazam terk-i tarîk-ı aşk kim
Bu fazîlet sâhib-i ehl-i kemâl eyler beni*

sözleriyle kendini sadece sağlıklı insan kıldığına değil, ehl-i kemâl eylediğine dahi inandığı aşk yolundan ölümü hâlinde bile ayrılmayacağını vasiyet eder:

*Ey Fuzûlî çıksa can çıkmam tarîk-ı aşktan
Rehgüzâr-ı ehl-i aşk üzre kılın medfen bana*

Ve nihayet, aşkın behresinden nasibini almamış ehl-i zâhiri mezarı başında dahi istemez; mezartaşını onlara ta'ne taşı kılar:

*Gelme kabrim üzre ey aşk içre ben tek olmayan
Ta'ne taşıdır sana senğ-i mezârımdan sakın*

Aşk için güzelliği ölçü alır. O, "Allah güzeldir ve güzel[liğı] sever" düsturunca sadece güzelin sevdalısıdır; ancak, bu inceliğı fark u derk edemeyenlerle de –Hafız'a selâm göndererek– tartışmaya girmez, âdeta kestirip atar:

*Secdedir her kanda bir büt görsem âyînîm benim
Hâh kâfir hah mü'min tut budur dînîm benim*

Aşkı, beşerî mi ilâhî mi yahut her iki surette ve iç içe mi işlemliliğı hususunda üstatları bile mütehâyir bırakmıştır; ancak derin, mukaddes ve ulvi olduğuna hiç bir şüphe bırakmamıştır. Onun nazarında âşık –gönlünün derinliklerinde gizlediğı– sevgilinin ancak hayaliyle teselli bulur, vuslatı asla istemez, ona sadece ve sadece nazarıyla dokunabilir:

*Ey Fuzûlî hûblar vaslîna eylersin heves
Gûyiyâ bilmez misin vasl içre hicrân olduğun*

*Hayâl-ile tesellîdir gönül meyl-i visâl etmez
Gönülden taşra bir yâr olduğun âşık hayâl etmez
Âşıkta ancak tasarruvsuz temâşâdır garaz*

Bir başka ifadeyle cismen sevgilinin yanında değil ve fakat gönlü her an onunladır:

*Âşiyân-ı murg-ı dil zülf-i perîşânındadır
Kanda olsam ey perî gönlüm senin yanındadır*

Zaman zaman sanki vuslat ister ve vuslatı gerçekleştirmiş görünür; ama hakikatte böyle değildir: Çok zayıf da olsa, her vuslat düşüncesinde/ihtimalinde hemen tedirgin olur ve vuslat sonrası mukadder olan ayrılık tedbirini vuslat öncesi çekinmeden alır:

*Yaktım tenimi vasl günü şem' tek ammâ
Bil kim bu tedârük şeb-i hicrânın içündür*

Sıra, afet-i devran olduğu anlaşılan sevgiliye ilân-ı aşk etmeye gelince, tabir caizse işin rengi değişir, ya âdeta buharlaşır yahut dili tutulur:

*Dedim ahvâlimi cânâna kılâm arz velî
Görebilmem özümü anda ki cânan görünür*

*İstedim ol mâha arz-ı hâl edem hayret bana
Öyle gâlib oldu kim bir söz mecâli kalmadı*

Peygamber'e olan, tartıya gelmez sevgisi de elbette ki aşk derecesindedir. Nice parlak manzumeyle bağlılığını arz eylediği Peygamber'i aşkla andığı bir sırada şöyle bir beyit irat eder:

*Destbûsi ârzûsuyla ölürsem dâstlar
Kûze eylen toprağım sunun anınla yâre su*

Yani: Peygamber'in elini öpmek arzusuna nail olamazsam şayet, ben öldükten sonra, toprağımdan bir testi yapın, içini suyla doldurun ve O'nun mezarına serpin: arzum yerine gelmiş olacaktır!

Büyük bir memnuniyet ve imrenmeyle belirtelim ki, Fuzulî'nin *yâr* diye andığı Peygamber'e olan derin sevgisini, yüzyıllar sonra da olsa, bu toprakların çocukları doğru okumuş ve beyit formatında bıraktığı vasiyetini yerine getirmişlerdir. İnsanın, içlerinden biri yahut hocaları olmayı çok arzuladığı bu salih torunların –internette de dolaşan– kutlu yolculuklarının hulâsası şudur: “Divan edebiyatının en büyük şairlerinden biri olan Fuzulî'nin *Su Kasidesi'*nde dile getirdiği vasiyeti Trabzonlu öğrenciler tarafından gerçekleştiriliyor. Trabzon 88. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi Edebiyat Kulübü öğrencileri Fuzulî'nin vasiyeti olan şiirindeki arzusunu yerine getirmek için Irak'taki mezarından toprak getirtti. Getirilen toprağın Bayburt'ta testiye dönüşeceği açıklanmışken Bayburt'ta son çömlek ustasının vefat etmesi dolayısıyla testi çini şeklinde Kütahya'da yapılacak... [26 Nisan 2012]”